

Recenzja/Review

Aleksander Kiryluk, „Nowokornino. Wieś u źródeł Łoknicy”, Stowarzyszenie Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach 2023

Aleksander Kiryluk, ‘Nowokornino. Wieś u źródeł Łoknicy’, Stowarzyszenie Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach 2023

ks. Marek Ławreszuk

Uniwersytet w Białymstoku, Katedra Teologii Prawosławnej, Polska

 0000-0001-8051-8106

 m.lawreszuk@uwb.edu.pl

Data przekazania: 14.07.2023

Data akceptacji: 25.08.2023

Data publikacji: 11.09.2023

Cite this article: Ławreszuk, M., *Aleksander Kiryluk, „Nowokornino. Wieś u źródeł Łoknicy”, Stowarzyszenie Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach 2023*, ELPIS, 25 2023: 165-166. <https://doi.org/10.15290/elpis.2023.25.17>

Działalność Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach koncentruje się na pielęgnacji lokalnego dziedzictwa kulturowego, społecznego i religijnego. Wiąże się to z licznymi i zróżnicowanymi aktywnościami zarówno o charakterze naukowym jak i popularyzatorskim. Festiwale i koncerty, wydarzenia cykliczne i publikacje, kultywowanie lokalnej obrzędowości i prezentacja lokalnych artystów – wszystkie te zróżnicowane aktywności łączą się wspólnym mianownikiem, a mianowicie troską o lokalną spuściznę i chęcią jej zachowania. W tym duchu należy też rozpatrywać najnowszą pozycję książkową w postaci monografii o Nowokorninie autorstwa Aleksandra Kiryluka.

Recenzowana pozycja to historyczne i kulturowe studium, opracowane niezwykle skrupulatnie w oparciu o zgromadzone materiały źródłowe, i tym samym stanowiące pierwsze tak komplementarne źródło informacji o miejscowości, jej historii i ludziach z nią związanych. Autor wprowadza czytelników w obszar badawczy przedstawiając skrótowo historię północnego Podlasia, by następnie skoncentrować się już wyłącznie na dziejach Nowokornina. W swej analizie historycznej sięga do pierwszej połowy XVI wieku i w ten sposób lokalizuje początki współcześnie istniejącej miejscowości. Opisując początki tej historii, przedstawia nie tylko tło historyczne i ogólną charakterystykę regionu, ale i stara się precyzyjnie wskazać pierwszych mieszkańców i scharakteryzować ich specjalizację związaną głównie z gospodarką leśną.

Opisywana w monografii historia miejscowości jest spójna i ukazuje kolejne etapy jej rozwoju: powstanie skarbowego folwarku Trywieża, rozwój produkcji w warsztatach tkackich, stolarskich oraz z gorzelnii na rzecz magnackiego rodu Branickich, czasy pod zaborem pruskim (1795-1807) oraz w czasach zaboru rosyjskiego. Historia Nowokornina uwzględnia wydarzenia okresu międzywojennego, związane z intensywnym rabunkiem drewna na rzecz okupujących tę ziemię Niemców. Autor przedstawia następnie reorganizację administracyjną i zmiany w życiu społeczności lokalnej wynikające z odzyskania przez Polskę niepodległości. Określa ten czas jako okres „scalania gospodarczego i narodowościowego”.

W świetle opisywania wydarzeń okresu międzywojennego Autor skoncentrował się dodatkowo na ukazaniu mozaiki narodowościowej miejscowości. Przedstawia m.in. losy małej społeczności żydowskiej, gminy związanej jeszcze przed I wojną światową, która została wymordowana w czasie okupacji niemieckiej w latach II wojny światowej. Część historyczną monografii kończy paragraf koncentrujący się na wydarzeniach okresu powojennego. Narrację historyczną kończą wydarzenia lat 70. XX wieku.

Kolejne rozdziały monografii uzupełniają i rozwijają wcześniej przedstawione kamienie milowe historii Nowokornina. Autor koncentruje się kolejno na kwestiach edukacji i rozwoju lokalnego społeczeństwa, przedstawia pogłębioną analizę demograficzną oraz koncentruje się na zagadnieniach ekonomicznych związanych z wykonywaną przez lokalną społeczność pracą. Wszystkie te rozdziały współgrają z przedstawionymi wcześniej faktami historycznymi, stając się zarówno ich uzupełnieniem, jak i prezentując szerszy kontekst, wzajemnie powiązanych działań społeczności lokalnej.

Kolejne dwa rozdziały prezentują niezwykle istotną charakterystykę społeczności lokalnej, związanej z jej wschodniosłowiańską duchowością i obrzędowością. Dominującą religią mieszkańców Nowokornina było prawosławie. Autorowi udało się przedstawić najważniejsze elementy lokalnego dziedzictwa religijnego, zarówno

poprzez świadectwo obiektów sakralnych, jak i wpływ wiary prawosławnej na codzienne życie mieszkańców Nowokornina.

Naukową dociekliwość Autora, koncentrującą się na historii Nowokornina wyjaśnia kolejny rozdział, mówiący o historii rodziny Kiryluk. Autor staje się dla czytelników nie tylko narratorem opisującym dzieje pewnej miejscowości, lecz żywym ogniwem, trwale złączonym z Nowokorninem. Ten, wydaje się, osobisty rozdział nie tylko nie ujmuje monografii jej obiektywizmu i kompleksowości, co wręcz przeciwnie – dodaje kolejne elementy spójnie i trwale wpisujące się w główny temat pracy. Wydaje się, że z perspektywy wielu czytelników, którzy zagłębią się w lekturze niniejszej pozycji książkowej, wątek ten będzie prowokował również i ich do poszukiwania bądź usystematyzowania swego historycznego i kulturowego centrum.

Monografię uzupełnia materiał fotograficzny, który stanowi doskonale uzupełnienie prezentowanych treści.

Przedkładana czytelnikom publikacja ma charakter naukowy. Jej Autor doskonale wykorzystał potencjał płynący z zasobów źródłowych, archiwów instytucjonalnych i prywatnych. Być może nieco więcej światła na pewne wydarzenia rzuciłyby archiwa cerkiewne lokalnej parafii, w tym księgi metrykalne, które jednak, podobnie jak w wielu innych parafiach Podlasia, zostały w czasach zaborów i bieżęstwa przeniesionych do miejsc, które obecnie znajdują się poza granicami naszego kraju.

Monografia Aleksandra Kiryluka stanowi istotne i cenne źródło informacji o Nowokorninie i zdecydowanie warto polecić ją nie tylko osobom zainteresowanym lokalną historią i kulturą, ale i tym, którzy w podobny sposób chcieliby poznać i zaprezentować lokalną historię swoich małych ojczyzn.

Rozmiar artykułu: 0,2 arkusza wydawniczego